

NICOLAE GOSTAR

1922 — 1978

Vestea neașteptată și tragică a dispariției premature, la 23 octombrie 1978, a profesorului Nicolae Gostar, a umplut de mîhnire pe toți cei care l-au cunoscut și, mai ales, au muncit alături de regretatul OM, PROFESOR și CREATOR. Din păcate, în asemenea momente, nu întotdeauna găsești cele mai potrivite cuvinte pentru a înfățișa viața și opera celui plecat dintre noi, pentru a exprima regretul că de-acum înainte, pe savantul și profesorul — cu înfățișarea sa impozantă, de neuitat —, nu îl vom mai întîlni, că vocea sa — atît de caracteristică —, nu o vom mai auzi cu prilejul diferitelor manifestări științifice de la care era nelipsit. Personalitatea sa ni se pare a fi fost atît de puternică și originală, încît ne îndoim că vom reuși în totalitate să arătăm cine a fost, cum a muncit și, mai cu seamă, ce a realizat Nicolae Gostar.

Născut la 2 martie 1922 la Deva (parcă, simbolic, în ținutul cetăților dacice!), într-o familie muncitorească, Nicolae Gostar a fost atras, încă din anii liceului din orașul natal, de antichitățile strămoșești, cărora le va închina de acum înainte, cu un devotament total, toți anii săi. Urmindu-și drumul, spre care-l îndemna de-acum pasiunea, s-a înscris în anul 1942 la cursurile Facultății de Litere și Filozofie (sec-

ția — istorie) a Universității din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o abia în anul 1947; și-a întrerupt studiile în anul 1944, când, în cadrul batalionului 7 Vinători de Munte, a luptat împotriva fasciștilor, pentru eliberarea Transilvaniei dragi, decorația „Bărbăție și Credință cu spade și panglică”, cl. III, răsplătindu-i faptele de arme de la Nadeș, Gălățeni, Tîrgu Mureș, Palatca ș.a.

Beneficiind de magiștri renumiți ca Ștefan Bezdechi, Theodor Naum și Constantin Daicoviciu, tânărul istoric a aprofundat problemele istoriei vechi a patriei noastre, prezența sa pe șantierul arheologic — încă din anii facultății —, la cetatea dacică de la Costești, la castrul roman de la Mehadia, la Sarmizegetusa — Hobița ș.a., facilitându-i specializarea. Participant activ, încă de la începuturi, la viața nouă care se edifica în țara noastră, tânărul licențiat a fost și brigadier pe „Șantierul Național Bumbesti — Livezeni”, iar în anii următori se dedică cu tot mai multă pasiune cercetării trecutului patriei, ca și muncii la catedră, la început la Cluj-Napoca (asistent din 1948), mai apoi, la Facultatea de istorie din Iași (conferențiar din 1957).

Cadru didactic universitar de înaltă ținută, Nicolae Gostar s-a impus prin cunoștințe profunde, care i-au permis susținerea de cursuri atractive, originale, numeroasele sale generații de foști studenți remarcându-se prin aceeași pasiune pentru cercetarea trecutului, ca și printr-o solidă cultură istorică. Concomitent, participă la săpături arheologice, conducând sectoare sau șantiere independente la Costești, Blițdaru, Făeragu, Piatra Roșie, Grădiștea Muncelului, Poiana-Tecuci, Mehadia, Orăștioara de Sus, Rastu și Hăbășești. Dar, după părerea noastră, cele mai concludente investigații le efectuează în Moldova, în cetatea dacică de la Bitca Doamnei — Piatra Neamț și în stațiunile dacoromane de la Barboși — Galați.

Regretatul Nicolae Gostar a publicat mult, dar cine l-a cunoscut știe cât de elaborate fi erau studiile, numai după ce epuiza ultima sursă documentară, numai după ce medita îndelung asupra subiectului, trecea la redactare. Iubea prea mult istoria neamului nostru și respecta prea mult cuvîntul scris, pentru a nu face așa! Lucrările sale au abordat domenii diverse ale cercetării istorice, de la epigrafia latină și arheologia clasică pînă la geografia istorică și istoria geto-dacilor. Laureat al Premiului de stat (1954), pentru contribuția sa la monografia **Hăbășești**, autor al unei sinteze despre geto-dacii din Moldova (secolele I î.e.n. — I e.n.), precum și a unei contribuții deosebite, originale, despre monumentul de la Adamclisi — care a constituit și lucrarea de doctorat (1978) —, ca și al unor numeroase alte studii și comunicări, apărute în țară sau peste hotare, Nicolae Gostar a dispărut în plină activitate creatoare, în perioada cînd urmau să vadă lumina tiparului marile sale proiecte, printre care și cel dedicat vestigiilor cetății de la Bitca Doamnei — Piatra Neamț.

Cu toată dispariția sa timpurie, Nicolae Gostar lasă o operă

solidă, de care istoria antică a României nu s-ar fi putut lipsi, regretul nostru — al foștilor săi elevi, colegi și colaboratori —, fiind cu atât mai mare, absența sa fiind cu atât mai de neînlocuit. Numai continuarea planurilor sale, numai aplecarea tot mai insistentă asupra trecutului patriei, numai cercetarea acestuia cu probitate, acuratețe și competență — așa cum îi plăcea și lui Nicolae Gostar să o facă —, credem că este cel mai sincer și înalt omagiu pe care i-l putem aduce! Doar așa, va fi totdeauna printre noi, căci el n-a plecat, a rămas și va rămâne!

Virgil MIHAILESCU-BÎRLIBA

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

- ¹ *Vămile Daciei*, în *SCIV*, 2, 1951, 2, p. 165—181.
- ² *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului*, în *SCIV*, 4, 1953, 1—2, p. 153—193 (în colaborare).
- ³ *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului*, în *SCIV*, 5, 1954, p. 123—159 (în colaborare).
- ⁴ *Numele antic al așezării de la Răcari*, în *SCIV*, 5, 1954, p. 607—610.
- ⁵ *Hăbășești. Monografie arheologică*, București, 1954, 606 p. (în colaborare).
- ⁶ *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului — Blidarul*, în *SCIV*, 6, 1955, p. 195—238 (în colaborare).
- ⁷ *Inscripții și monumente din Germisara*, în *Sargetia*, 3, 1956, p. 57—99.
- ⁸ *Ramura nordică a dacilor. Costobocii*, în *Buletinul Universității „Babeș — Bolyai”, Cluj*, 1—2, 1956, p. 1—8.
- ⁹ *Studii epigrafice I*, în *Materiale*, 2, 1956, p. 627—642.
- ¹⁰ *O gemă gnostică în Muzeul Arheologic din Cluj*, în *Activitatea Muzeelor*, 2, 1956, p. 153—158.
- ¹¹ *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului — Blidarul*, în *Materiale*, 3, 1957, p. 255—277 (în colaborare).
- ¹² *Epigraphische Studien*, în *BCO*, 1958, p. 7—8.
- ¹³ *Două inscripții mezerziene*, în *AUI*, 4, 1958, p. 31—49.
- ¹⁴ *Singidunum și Singidava*, în *SCIV*, 9, 1958, p. 413—419.
- ¹⁵ *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului*, în *Materiale*, 5, 1959, p. 379—401 (în colaborare).
- ¹⁶ *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului — Costești*, în *Materiale*, 6, 1959, p. 333—358 (în colaborare).
- ¹⁷ *MEN ANEIKETOS în bi-lingua Inscription from Dacia*, în *Dacia*, N.S., 4, 1960, p. 259—265.
- ¹⁸ *Curia Dacica într-o inscripție din Leptis Magna*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. 259—265.
- ¹⁹ *Lupta populației de la gurile Dunării împotriva autorității romane*, în *AUI*, 1961, p. 1—10.
- ²⁰ *Inscripțiile de pe lucernele din Dacia*, în *ArhMold*, 1, 1961, p. 149—209.

- ²¹ *Metereaque turba* (Ovide, *Tristia*, II, 191), în SC, 13, 1962, p. 313—315.
- ²² Două inscripții inedite din Dacia, în SCIV, 13, 1962, 1, p. 125—131.
- ²³ Săpăturile și sondele arheologice de la Șendreni — Barboși, în *Materiale*, 8, 1962, p. 505—511.
- ²⁴ *Miliarii roman din nordul Dobrogei*, în AUI, 9, 1963, p. 169—171.
- ²⁵ *Monumente epigrafice inedite din lapidariul Muzeului Regional de arheologie Dobrogea*, în SC, 5, 1963, p. 299—313.
- ²⁶ *Milites-decuriones coloniac*. Contribuție la istoria decurionatului în Dacia, în SCS, 14, 1963, 2, p. 259—266.
- ²⁷ *Populația palmyreniană din Tibiscum*, în ArhMold, 2—3, 1964, p. 299—309.
- ²⁸ *Noi monumente epigrafice din Scythia Minor*, Constanța, 1964, 188 p. (în colaborare).
- ²⁹ *Situația Daciei după anul 271*, în AUI, 1964, p. 55—67.
- ³⁰ *Cetatea dacică de la Piatra Neamț — Bîlca Doamnei*, în *Omagiu lui P. Constantinescu — Iași, București*, 1965, p. 81—86.
- ³¹ *Cetățile dacice din Moldova și cucerirea romană la nordul Dunării de Jos*, în *Apulum*, 5, 1965, p. 137—149.
- ³² *Legio I Minerva în estul Daciei*, în AUI, 11, 1965, p. 1—8.
- ³³ *Culte autohtone în Dacia romană*, în AIIAI, 2, 1965, p. 237—254.
- ³⁴ *O inscripție de la Hadrian în castellum roman de la Barboși*, în AUI, 12, 1966, p. 151—152.
- ³⁵ *Studii epigrafice II*, în ArhMold, 4, 1966, p. 176—188.
- ³⁶ *Unitățile militare din castellum roman de la Barboși*, în *Danubius*, 1, 1967, p. 107—113.
- ³⁷ *Milites — decuriones coloniac*. Ein Beitrag zur Geschichte des ordo decurionum in Dakien, în BCO, 5, 1967, p. 276—277.
- ³⁸ *Römische Milliartum aus der nördlichen Dobrudscha*, în BCO, 12, 1967, p. 144.
- ³⁹ *Die palmyrenische Bevölkerung von Tibiscum im Lichte der epigraphischen Denkmäler*, în BCO, 12, 1967, p. 147—148.
- ⁴⁰ *Aliobrix*, în *Latomus. Revue d'Etudes Latines*, Bruxelles, 26, 1967, p. 987—999.
- ⁴¹ *O stare de alarmă pe limesul de vest al Daciei*, în AUI, 14, 1968, p. 93—102.
- ⁴² *Misiunea lui Tiberius Claudius Pompeianus la Gurile Dunării*, în *Apulum*, 7/1, 1968, p. 381—390.
- ⁴³ *Unitățile romane din castrul roman de la Tibiscum*, în *ActaMN*, 5, 1968, p. 471—477.
- ⁴⁴ *Cohors VI nova Cumidavensium*, în AUI, 15, 1969, p. 21—31.
- ⁴⁵ *La mission de Tiberius Claudius Pompeianus aux Bouches du Danube*, în *Hommages à Marcel Renard*, II, Bruxelles, 1969, p. 290—301.
- ⁴⁶ *Tabula Imperii Romani. Romula — Durostorum — Tomis*, L. 35, București, 1969, 79 p. (în colaborare).
- ⁴⁷ *Les inscription votives du monument triomphal d'Adamclisi*, în *Latomus. Revue d'Etudes Latines*, Bruxelles, 28, 1969, p. 120—125.
- ⁴⁸ *Cetăți dacice din Moldova*, Edit. Meridiane, București, 1969, 40 p.
- ⁴⁹ *Inscripții de la Tropaeum Traiani*, în ArhMold, 6, 1969, p. 111—121.

- ⁵⁰ *Ius Italicum în Dacia*, în *AlIAI*, 6, 1969, p. 127—139.
- ⁵¹ *Ulpianum. Ptolemeu, Geogr.*, III, 8, 4, în *AUI*, 15, 1969, p. 171—176.
- ⁵² *Cetățile dacice din Moldova și cel de-al doilea război dacic*, în *MemAntiq*, I, 1969, p. 93—104.
- ⁵³ *Inscripțiile din castrul roman de la Orăștioara de Sus*, în *ActaMN*, 6, 1969, p. 493—501.
- ⁵⁴ *Castellum și castrul roman de la Barboși*, în *Sesiunea de comunicări ale Muzeelor de Istorie*, 1964, 1, București, 1970, p. 416—424 (în colaborare).
- ⁵⁵ *Numele și originea costobocilor*, în *CercetIst*, 1, 1970, p. 109—117.
- ⁵⁶ *Civitas Sancti Cyrilli. Procopius, De Aedificiis*, IV, 7, 16, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, 46, 1970, p. 549—555.
- ⁵⁷ *Caspios Aegysos, Ovidiu, Pontica*, I, 8, 13, în *Danubius*, 4, 1970, p. 111—121.
- ⁵⁸ *Despre mormântul lui Ovidiu la Tomis*, în *Pontica*, 3, 1970, p. 333—337.
- ⁵⁹ *Sur la residence du roi dace Burebista*, în *AUI*, 16, 1970, p. 55—68.
- ⁶⁰ *Expediții II Dacica într-o inscripție din Venusia*, în *AUI*, 17, 1971, p. 93—96.
- ⁶¹ *Conditia Colonia Dacica*, în *Apulum*, 9, 1971, p. 305—321.
- ⁶² *Les citadelles daces de Moldavie*, în *Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Prague, 21—27 août 1966, Praha, 1971, p. 912—913.
- ⁶³ *Studii epigrafice III*, în *ArhMold*, 7, 1972, p. 259—266.
- ⁶⁴ *Für numerus Germanicianorum exploratorum im oberen Dakien*, în *Germania* Frankfurt a.M., 50, 1972, p. 241—247.
- ⁶⁵ *A propos de deux inscriptions des Analecta de Zamosius*, în *AUI*, 18, 1972, p. 53—59.
- ⁶⁶ *Une scène agricole de la Colonne Trajane*, în *AUI*, 18, 1972, p. 147—152.
- ⁶⁷ *Situația Moldovei în timpul stăpînirii romane*, în *Studii și articole de istorie*, 19, 1972, p. 79—87.
- ⁶⁸ *Un nouveau document epigraphique sur numerus Palmyrenorum Tibiscensium*, în *AUI*, 18, 1972, p. 153—155.
- ⁶⁹ *Hercules Ripensis*, în *AUI*, 19, 1973, p. 69—73.
- ⁷⁰ *Les peuples de l'Est de Carpathes et leur relations avec les provinces latines orientales*, în *Actes du VIIIe Congrès Internationales des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Beograd, 2—15 septembre 1971, III, Belgrad, 1973, p. 243—246.
- ⁷¹ *Hercules Ripensis*, în *Akten des VI Internationalen Kongress für Griechische und Lateinische Epigrafik*, München, 1972, München, 1973, p. 485—486.
- ⁷² *Sur Jupiter Heliopolitanus en Dacie*, în *AUI*, 19, 1973, p. 253—260.
- ⁷³ *Toponimia antică a Moldovei*, în *Studii și cercetări științifice Istorie-Filologie a Institutului pedagogic Bacău*, Bacău, 1974, p. 37—42.
- ⁷⁴ *Les antiquité de la Moldavie dans l'oeuvre du Prince Demetre Cantemir*, în *Dacoromania. Jahrbuch für östliche Latinität*, 2, 1974, p. 127—139.
- ⁷⁵ *Inscripția latină (romană) din ruinele cetății medievale de la Suceava*, în *AUI*, 20, 1974, p. 73—84.
- ⁷⁶ *Un altar epigrafic din fosta colecție a lui Vasile Ursăcescu din Curteni, jud. Vaslui*, în *CercetIst*, 4, 1974, p. 93—100.

- ⁷⁷ I. I. Russu, *Dacia și Panonia inferior în lumina diplomei militare din anul 123*, București, Edit. Academiei, 1973, 123 p. + 21 fig., recenzie în *AIIAI*, 11, 1974, p. 301—305.
- ⁷⁸ László Barkóczi, András, Mócsy, *Die römischen Inschriften Ungarns (RIU I). I Lieferung Savaria -- Scarbantia und Limes-Streche Ad Flexum — Arrabona*, 230 p., 133. fig. foto, 261 des., Budapesta, Akadémiai Kiadó, recenzie în *ArhMold*, 8, 1975, p. 317—319.
- ⁷⁹ *Les titres impériaux Dacicus et Carpicus maximus*, în *Actes de la XIIe Conférence Internationale d'Etudes Classiques Eirene Cluj-Napoca*, 9—17 octobre, 1972, București — Amsterdam, 1975, p. 643—649.
- ⁸⁰ *Longinus — Dio Cassius. LXVIII*, 12, 1—5, în *AIIAI*, 12, 1975, p. 1—17.
- ⁸¹ *Prelegeri de Istorie universală veche*, uz intern, București, f.a., 492 p. (în colaborare).
- ⁸² *Contribuții la Dicționarul de istorie veche a României*, București, 1976.
- ⁸³ *Gladiatorul EKIPTOE DAKHEIE din Tomis*, în *CercetIst*, 7, Iași, 1976, p. 91—101.
- ⁸⁴ *KAYKOHNEIOI* Ptolemeu, III, 8, 3, în *Thraco-Dacica, Recueil d'études à l'occasion du IIe Congrès International de Tracologie*, Bucarest, 4—10 septembre 1976, București, 1976, p. 265—269.
- ⁸⁵ *P'ETAR PETROVIC, Paleografija rimskih natpisa u Gornjoj Mezliji, urednik DJURDJE BOSKOVIC, redaktor FANULA PAPAZOGLU*, Beograd, 1975 (*Arheoloski Institut. Posebna izdava. Kniga 14*). *P'ETAR PETROVIC, Paléographie des inscriptions romaines en Mésie supérieure, rédacteur en chef DJURDJE BOSKOVIC, rédacteur FANULA PAPAZOGLU*, Beograd, 1975 (*Institut Archéologique. Monographies. Volume 14*), 171 p., 23 planșe, 1 hartă (p. 13—151 text în limba sârbă, p. 153—168, rezumat în limba franceză, p. 169—171 indice general), recenzie în *AIIAI*, 14, 1977, p. 637—640.
- ⁸⁶ *Sur l'inscription de Ti. Claudius Maximus de Grammeni (Macédonie)*, în *Epigraphica. Travaux dédiés au VIIe Congrès d'épigraphie grecque et latine*, Constantza, 9—15 sept., 1977), București, 1977, p. 79—98.
- ⁸⁷ *Les guerres daces de Trajan d'après les inscriptions, Le VIIe Congrès International d'épigraphie grecque et latine*, Constantza, 9—15 septembre 1977, București, 1979, p.
- ⁸⁸ *1870 de ani de la cucerirea Daciei de către romani*, în „*Noi Tracii*“, 1977.
- ⁸⁹ *DAKOI în Historia Romana a lui Dio Cassius*, în *AIIAI*, 15, 1978, p. 121—131.
- ⁹⁰ *Marele monument funerar roman de la Adamclisi — studiu epigrafic*, teza de doctorat (mss.), București, 28 martie 1978.
- ⁹¹ *Inscripția împăratului Traian de la Barboși*, în *ArhMold*, 9, 1980, p. 69—73.
- ⁹² *Inscripțiile grecești și latine privind istoria provinciilor panonice și a provinciei Dacia*, în *ArhMold*, 9, 1980, p. 125—138.
- ⁹³ *L'armée romaine dans les guerres daces de Trajan (101—102, 105—106)*, în *Dacia, N.S.*, 23, 1979, p. 115—122.
- ⁹⁴ *Thebtonis papyrus II 687*, în *CercetIst*, 9-10, 1978-1979, p. 273-280.
- ⁹⁵ *Grecii și romanii despre „statul dacic“ sub regii Burebista și Decebal*, în *Hierasus*, I, Botoșani, 1980, p. 7-20.

- ⁹⁶ *Statul dacic de la Burebista la Decebal, în Revista Mitropoliei Moldovei și Sucevei*, LV, 1979, 3—6, p. 390—397.
- ⁹⁷ *Dacorum Itatrum în inscripția lui Tib. Plautius Silvanus Aelianus (CIL, XIV, 3608—ILS, 986—Inscr. Italiae, IV, 12, 125)*, în *Pontica*, XII, 1979, p. 129-137.
- ⁹⁸ *Études épigraphiques IV*, în *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 307-322.
- ⁹⁹ *Contribuții la Tratatul de Istoria României*, I, ed. II, București, (cap. *Provincia romană Dacia*), (sub tipar).

Alte articole din diverse publicații

- ¹⁰⁰ *Unde a fost Dacia Malvensis?* în „Cronica”, 18 (169), 3 mai 1969.
- ¹⁰¹ *Moldavia Romană*, în „Cronica”, 22 (173), 31 mai, 1969.
- ¹⁰² *Un document recent despre Decebal, regele dacilor*, în „Cronica”, 51 (254), 19 decembrie 1970.
- ¹⁰³ *1870 de ani de la cucerirea Daciei de către romani*, în „Cronica”, 35 (552), 27 august 1976.
- ¹⁰⁴ *2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat*, în „Cronica”, 47 (617), 25 noiembrie 1977.
- ¹⁰⁵ *Civilizația dacică în epoca clasică*, în „Cronica”, 9 (631), 3 martie 1978.
- ¹⁰⁶ *Vechimea elementului român la răsărit de Carpați*, în „Era Socialistă”, LIX, 6, 20 martie 1979.

